

عضو هیات علمی دانشگاه اصفهان در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

متخصصان مطالعات زنان در مراکز پژوهشی حضور پررنگی ندارند

مطالعات زنان حضور پررنگی نداشته‌اند. به عبارت دیگر هر شخصی که دغدغه حوزه زنان را داشت بدون دانش علمی وارد این حوزه شد؛ هرچند داشتن دغدغه مرتبط با این حوزه از سوی افراد قابل احترام است، اما در انجام فعالیت موثر، حضور متخصص این عرصه می‌تواند بسیار راهگشا بوده و در جهت هدایت صحیح افراد علاقه‌مند و پردغدغه ضروری است.

عضو هیات علمی دانشگاه اصفهان بیان داشت: «در حال حاضر متأسفانه در دانشگاه‌های ما نیز این معضل مشهود است که مدیران، اساتید و دست‌اندرکاران مرتبط با این حوزه بعضاً با تخصص‌های مختلف در این عرصه وارد شده‌اند و همین مهم باعث شده تا آنها به نیازمندی‌ها و چالش‌های این حوزه اشراف علمی نداشته باشند، قطعاً این مهم باعث می‌شود تا غنای علمی که باید در این حوزه وجود داشته باشد، تا امروز مهیا نشده و این مساله هم آسیب‌های خود را در این حوزه و فعالیت‌های پژوهشی صورت گرفته، به‌طور طبیعی خواهد گذاشت.»

رشته‌های دانشگاهی شرایط را برای تربیت متخصصان حوزه زنان مهیا می‌کنند

او با تأکید بر اینکه رشته مطالعات زنان به‌طور تخصصی به حوزه زنان در عرصه ملی و عرصه بین‌المللی می‌پردازد، اظهار داشت: «مباحث زنان در قرآن و اسلام و شبهات مطروحه در این حوزه، شناخت و جریان‌شناسی جنبش‌های زنان در عرصه بین‌الملل مثل فمینیست، جامعه‌شناسی

ایجاد بخش رصد در حوزه زنان و روند پژوهی اثر بخشی پژوهش‌ها و راهکارهای مختلف و تکرار این چرخه در حوزه زنان لازم بوده و باعث می‌شود تا اولویت مسائل و نیازهای زنان در مناطق مختلف کشور شناسایی شود؛ قطعاً این کار باعث می‌شود تا در انجام فعالیت‌های پژوهشی نیز شاهد نظم بهتری باشیم. متأسفانه یکی از بزرگ‌ترین مشکلات ما در عرصه زنان در عرصه زنان این است که تا امروز اولویت‌های مسائل زنان احصا نشده است و این کار را باید با توجه به شرایط بومی و منطقه‌ای هر استان دنبال کرد.» ربانی اصفهانی در همین زمینه افزود: «آنچه مسلم است اینکه قطعاً اولویت‌های مسائل مرتبط با زنان در کلانشهرهایی مانند تهران، اصفهان، شیراز، مشهد و... با شهرهای کوچک و بسته به اقلیم و فرهنگ آن متفاوت خواهد بود و اگر بتوانیم نیازهای آنها را مورد رصد قرار دهیم، قاعدتاً در انجام پژوهش‌های مساله‌محور اولویت‌دار در دانشگاه‌ها و مراکز علمی و حل چالش‌های موجود رشد موثری را شاهد خواهیم بود؛ اما در غیر این صورت نمی‌توان انتظار داشت که تغییر چندانی در روند پژوهش‌ها در راستای رفع چالش‌های موجود ایجاد شود.»

تعداد فرصت‌های مطالعاتی داخل و خارج از کشور افزایش یابد

محمدعلی زلفی گل، وزیر علوم در بازدید از سازمان امور دانشجویان با اشاره اینکه برخی محوره‌های سند اسلامی شدن دانشگاه‌ها هم‌اکنون در حال اجراست، گفت: «اقدامات راهبردی سند اسلامی شدن دانشگاه‌ها در اولویت برنامه‌های وزارت علوم قرار دارد. مشاوره در دانشگاه‌ها باید جدی گرفته شود، نگاه ما به مشاوره باید کلان باشد و علاوه بر مباحث آموزشی، مباحث شغلی، فناوری، نوآوری، اجتماعی و فرهنگی را هم شامل شود و اگر مشاوره‌ها خوب انجام شود از مشکلات بعدی پیشگیری خواهد شد.» وی اظهار داشت: «بیماری ناشی از ویروس کرونا ابعاد روان‌شناختی هم دارد و ضرورت دارد برای تاب‌آوری دانشگاهیان در مقابل اثرات کرونا در طول این دو سال، مطالعه علمی شود و به مدیران آموزش عالی ارائه شود.»

وی در سخنان خود در زمینه فرصت مطالعاتی گفت: «اعطای فرصت مطالعاتی در داخل و خارج برای دانشجویان دکتری یک اقدام مهم و موثر و مورد حمایت وزارت علوم است، به‌ویژه در داخل باید تعداد این فرصت‌ها افزایش یابد.»

گرفت که البته چندان موفق هم نبوده، اظهار داشت: «همین جنبش‌ها مشکلات عدیده‌ای را برای زنان به همراه داشته، درحالی که مکتب اسلامی بسیاری مسائل که به حوزه زنان مرتبط است را ۱۴۰۰ سال پیش بیان کرده و به رسمیت شناخته بود.»

عضو هیات علمی دانشگاه اصفهان با تأکید بر اینکه در طول تاریخ مردان به دلیل حضور در عرصه‌های مختلف اجتماعی، سیاسی و... بیشتر مطالبه‌گر بوده و در حوزه مسائل مربوط به خودشان فعالیت زیادی کردند، افزود: «به همین واسطه طی قرون مختلف مسائل مرتبط با حوزه مردان در اولویت بوده و در مراکز مختلف همچون حوزه‌های علمیه، دانشگاه‌ها و... نیز بیشتر به حوزه‌های مرتبط با مردان پرداخته شده است و قطعاً این مساله بر کارکردهای پژوهشی هم اثرگذار بوده است.»

رود زنان به عرصه اجتماع مدیون نگاه امام خمینی (ره) است

ربانی اصفهان با اشاره به تغییر وضعیت حوزه زنان بعد از پیروزی انقلاب اسلامی بیان داشت: «از عوامل موثر در پررنگ شدن حضور زنان در عرصه‌های اجتماعی در کشور ما امام خمینی(ره) بودند، به‌طوری که باید گفت ورود زنان به عرصه اجتماع در زمان فعلی، مدیون نگاه امام خمینی است. درواقع ایشان جایگاه زنان و نگاه سنتی به این حوزه را تغییر داده و باعث شدند تا زن به عرصه اجتماع و سیاست و تفکر و عقلانیت وارد شود.» عضو هیات علمی پژوهشکده آلا در دانشگاه اصفهان در توضیح بیشتر این مساله یادآور شد: «امام خمینی(ره) حضور زنان در جامعه را به رسمیت شناختند و در ادامه نیز مقام معظم رهبری با همین نگاه پیش آمدند. اگر ما به روند صحبت‌های رهبری در ۲۰ سال گذشته نگاهی بیندازیم و آن را بررسی کنیم متوجه می‌شویم که تا چه حد به زن و خانواده و روندی که در آن زن رشد اجتماعی داشته و در عرصه‌های مختلف خانوادگی – اجتماعی حضور فعال داشته باشد، اعتقاد و توجه ویژه دارند.»

متخصصان رشته مطالعات زنان در مراکز پژوهشی حضور پررنگی ندارند

او به فعالیت مراکز پژوهشی فعال مرتبط با حوزه زنان در کشور تصریح کرد: «خوشبختانه مراکز پژوهشی و پژوهشکده‌هایی در عرصه زنان فعال هستند که حوزه تخصصی آنها زن و خانواده و حیطه‌های مربوط به آن است؛ اما نکته‌ای که وجود دارد این است که در حوزه زنان معمولاً افراد متخصص این رشته همچون فارغ‌التحصیلان رشته

علوم انسانی باید اسلامی و ایرانی‌سازی شوند، تغییراتی در منابع و سرفصل‌ها در جهت رفع این ایراد حاصل شد و خوشبختانه در دهه ۹۰ شاهد تأسیس رشته در مقطع دکتری این رشته در دانشگاه تربیت مدرس و پس از آن دانشگاه ادیان و مذاهب قم بودیم.»

این عضو هیات علمی دانشگاه اصفهان در توضیح بیشتر این مساله تصریح کرد: «اخیراً نیز در دانشگاه تهران اقداماتی در راستای اخذ مجوز پذیرش دانشجو در مقطع دکتری انجام شده است. در طرف دیگر ماجرا دانشگاه شهید بهشتی نیز سال گذشته برای دکتری رشته مطالعات خانواده دانشجو پذیرش کرده بود، اما پذیرش در این رشته به‌گونه‌ای است که تنها فارغ‌التحصیلان حقوق می‌توانند در آن به تحصیل بپردازند.»

ربانی با اشاره به ورود مراکز آکادمیک به حل چالش‌های مرتبط با حوزه زنان ادامه داد: «طی سالیان دراز مباحث مرتبط با مسائل زنان نه‌تنها در کشور ما بلکه در تمامی دنیا، همواره در حاشیه مباحث دیگر قرار گرفته بود. به عبارت دقیق‌تر باید بگویم کم‌رنگ بودن حوزه زنان طی سال‌های متمادی تنها مختص کشور ما نبوده است. خوشبختانه در کشور ما به دلیل سبقه اسلامی بودن آن، بسیاری از مسائل و حقوق مرتبط با زنان وجود داشته است، اما متأسفانه به دلیل عرف رایج در آن سال‌ها، همه این مسائل نادیده گرفته شده بود.»

او با تأکید بر اینکه در کشورهای توسعه‌یافته از قرن ۱۹ میلادی جنبش‌های زنان در جهت اعاده حقوق زنان شکل

در کشور ما در دهه ۸۰ رشته مطالعات زنان در مقطع کارشناسی ارشد ایجاد شد، اما متأسفانه برخی از منابعی که در این حوزه تدریس میشد، ترجمه بود و ادبیاتی را وارد کشور کرد که با فرهنگ ایرانی-اسلامی ما مغایرت داشت. ولیکن بعد از صحبت‌های مقام معظم رهبری مبنی بر اینکه رشته‌های علوم انسانی باید اسلامی و ایرانی‌سازی شوند، تغییراتی در منابع و سرفصل‌ها در جهت رفع این ایراد حاصل شد

فاطمه طاری‌بخش

خبرنگار

مسائل مربوط به زنان از آن دست حوزه‌هایی است که در بسیاری از برهه‌ها حاشیه‌های آن بر متن اصلی مشکلات غلبه کرده است. حوزه‌ای که گاه دستاویزی برای موضوعات سیاسی قرار می‌گیرد و گاه نیز به‌طور کل نادیده گرفته می‌شود، از این رو اولویت‌بندی و ورود علمی برای رفع چالش‌های موجود در این حوزه یکی از مهم‌ترین نیازهای این روزها به‌شمار می‌رود و طبیعی است تنها دانشگاه‌ها هستند که می‌توانند با انجام فعالیت‌های پژوهشی به راهکارهای دقیق و قابل اجرا برای این مساله رسیده و باعث شوند تا جامعه نیز بتواند مباحث را از یکدیگر تمیز دهد. درست است که بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ورود زنان و دختران به مراکز آکادمیک هموار شد، اما واقعیت این است که تا امروز افراط و تفریط‌های موجود باعث شده تا نگاه‌های مختلفی در ارتباط با فعالیت اجتماعی زنان در جامعه ایجاد شود. عده‌ای معتقدند ورود زنان به انجام فعالیت‌های اجتماعی، آنها را از مسئولیت‌های فطری‌شان باز می‌دارد و در مقابل هم هستند افرادی که معتقدند انجام مسئولیت‌های فطری، به حضور اجتماعی زنان لطمه می‌زند. در این میان اما زنانی هم در عرصه‌های علمی حضور دارند که توانسته‌اند هم‌زمان با نقش مادری، به جایگاه بالایی هم برسند. حوریه ربانی اصفهانی، از اساتید دانشگاه اصفهان یکی از همان مادرانی است که نه‌تنها انجام وظایف فطری‌اش، مانع حضور او در جامعه نشد، بلکه بعد از دومین ترم از دانشجویان، ازدواج کرد و هم‌زمان با داشتن دو فرزند توانست تا مقطع دکتری تحصیل کند. استادی که این روزها در رشته مطالعات زنان تدریس کرده و تلاش دارد تا با انجام پژوهش در عرصه زنان، بتواند به سهم خود به بخشی از مشکلات موجود در این عرصه پاسخ علمی دهد. در این گزارش به سراغ او رفتیم تا در کنار سختی‌های تحصیلیش، از شرایط این روزهای پرداخت دانشگاه‌ها به مساله زنان بگوید.

این مدرس دانشگاه اصفهان با تأکید بر اینکه زن رسالتی به‌شدت پررنگ و مهم در تمام جوامع برعهده دارد و این مهم تنها مختص ایران نیست، گفت: «نقش اصلی زن ساختن بسترهای جامعه و رشد این بسترها به‌شمار می‌رود. نقش همسری و مادری یعنی تولید و تربیت نسل جدید جامعه. با این حال اگر یک مادر و همسر فقط در این دو نقش فرو رفته و رشد عقلی و فکری و اجتماعی را دغدغه نداشته باشد، در ایفای نقش اولیه خود هم با مشکلات بسیاری مواجه خواهد شد. نباید این مهم را فراموش کرد که قطعاً خانم‌ها می‌توانند در کنار نقش‌های اصلی که دارند نقش‌های دیگری در اجتماع نیز بپذیرند. در اصل زنان باید در حیطه علمی تحصیل و رشد کنند تا بتوانند به رده‌های بالای انسانی و اجتماعی برسند و این مساله می‌تواند در رده‌های شغلی نیز برای آنها اتفاق بیفتد و البته این امر به اشکال مختلف همچون اشکال غیر آکادمیک نیز امکان‌پذیر خواهد بود. مساله اصلی در این حوزه را کد و منفعل نبودن زن است که با فعالیت‌های موثر مختلف امکان‌پذیر است.»

رشته مطالعات زنان در دهه ۸۰ با فرهنگ ایرانی – اسلامی مغایرت داشت

راه‌اندازی رشته مطالعات زنان یکی از اتفاقات مهمی است که براساس دغدغه شناخت زنان و مسائل آنها، طی سال‌های اخیر در فضای آکادمیک کشور رخ داده و امیدها را برای انجام تغییرات جدی در این حوزه زنده کرده است. ربانی دربار راه‌اندازی این رشته اظهار داشت: «در کشور ما در دهه ۸۰ این رشته در مقطع کارشناسی ارشد ایجاد شد، اما متأسفانه برخی از منابعی که در این حوزه تدریس می‌شد، ترجمه بود و ادبیاتی را وارد کشور کرد که با فرهنگ ایرانی – اسلامی ما مغایرت داشت. ولیکن بعد از صحبت‌های مقام معظم رهبری مبنی بر اینکه رشته‌های

اعلام نحوه اجرای پروتکل‌های بهداشتی برای ترم حضوری

حمیدرضا اشراقی، مدیرکل دانشجویی وزارت بهداشت در گفت‌وگو با مهر، با تأکید بر اینکه خوابگاه‌ها باید با ظرفیت آسمی و رعایت پروتکل‌های بهداشتی فعالیت کنند، گفت: «نحوه سرو غذا در اختیار دانشگاه‌های علوم پزشکی گذاشته شده و مدیران می‌توانند با توجه به شرایط دانشگاه‌های خود با همچنان شرایط کرونایی را ادامه دهند و غذا را در پک و بسته‌بندی ارائه کنند یا می‌توانند در صورت رعایت کامل پروتکل‌های بهداشتی سلف‌سرویس‌ها را راه‌اندازی کنند.»

اشراقی دربارہ وضعیت ظرفیت خوابگاه‌های علوم پزشکی در زمان نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ گفت: «شرایط پروتکل‌های بهداشتی خوابگاه‌ها تغییر نکرده و همه دانشگاه‌ها می‌توانند از ظرفیت کامل خود برای اسکان دانشجویان استفاده کنند. مدیران دانشجویی دانشگاه‌های علوم پزشکی باید تدابیر لازم را برای ترم جدید به‌کار بگیرند و در صورت کمبود، یا خوابگاه‌های جدید اجاره یا از امکانات بومی استفاده کنند.»

نظام ارزشیابی علوم انسانی باید تغییر کند

محمدجواد هراتی، قائم‌مقام وزیر علوم در علوم انسانی به ویژگی‌های نظام ارزیابی در سطوح مختلف اشاره کرد و گفت: «کمیت‌گرایی در ارزیابی حوزه علوم انسانی مهم‌ترین آسیب برای این حوزه است.» او بر ضرورت تغییر نظام سنجش و ارزیابی در علوم انسانی تأکید کرد و یادآور شد: «بیشتر انتقادات به آیین‌نامه‌های موجود، ازجمله آیین‌نامه ارتقای استادان، کمیت‌گرایی و همسان‌دین شیوه ارزشیابی و ارتقا با حوزه فنی مهندسی است که این امر موجب خسارت در حوزه علوم انسانی شده است.»

قائم‌مقام وزیر علوم در علوم انسانی با یادآوری جایگاه علوم انسانی به‌عنوان علوم مرتبط با اداره جامعه، پررنگ شدن نظریه‌پردازی و کیفیت‌گرایی به جای کمیت‌گرایی و مقاله‌محوری را جایگزین نظام فعلی سنجش و ارتقا دانست که این امر می‌تواند گام موثری در راستای جایگاه علوم انسانی باشد.

هراتی ابراز امیدواری کرد با تغییر آیین‌نامه ارتقا، گام‌های بعدی برای تغییر در الگوهای سنجش در علوم انسانی برداشته شود.